

Jornada sobre el Conservatori del Litoral

Universitat de Girona, 28 de setembre 2020

Hervé Parmentier de la Delegació del *Conservatoire du Littoral* francès fundat el 1975. Comprèn 240Km de costa i 14.000Ha.

Destaca la importància d'aquesta formació per assegurar la protecció ambiental i protegir els processos ecològics amenaçats i també per l'impacte econòmic positiu del turisme.

El *Conservatoire* compra terrenys, expropia o arriba a acords amistosos per la seva adquisició i el que és més important, gestiona aquests terrenys, els restaura, els obre al públic amb recursos i personal propis (experts, guies...). La gestió s'estén a tots els sectors: turisme, agricultura, caça etc. Disposen d'un pressupost per comprar i un per gestionar amb personal fixe tot l'any.

Purificació Canals, biòloga, des del 2009 és presidenta de la Xarxa Mediterrània d'Àrees Marines Protegides (MedPAN), s'incorpora al Consell Científic del *Conservatoire* el 2004-2005. Professora de la URV.

Exposa la seva grata sorpresa en veure com el CL protegeix els espais des d'una perspectiva d'Estat (en el seu 30è aniversari, Chirac com a primer ministre de França participa a la reunió). Exposa com malgrat la desconfiança inicial el CL ha arribat als seus 50 anys a una situació d'arrelament al territori atès que no només té en compte la natura sinó que també ha estat emprat com a eina socio-ambiental incorporant elements culturals, agrícoles, de patrimoni industrial, ús públic per al coneixement etc. Posa altres exemples com els *polders* holandesos. Exposa que al nostre Codi Civil existeix la figura de **dret a tempteig i retracte** que atorga prioritat de compra sobre terrenys o béns.

DEPANA ja va fer als anys 90 un estudi sobre el cost que suposaria comprar algunes de les zones amenaçades i ho relativitza (tot i que la xifra era gran, no era superior al cost de la clàusula de rescissió del jugador Figo del FCB, pagada pel Real Madrid). Tant a les Illes Balears com a Catalunya es van adquirir algunes finques però no s'han gestionat quasi gens o de manera molt insuficient, o bé es van comprar a preu de sòl urbanitzable com en el cas de Platja Castell. Destaca que el més important és gestionar al 100%.

També com a membre del CADS parla del cicle de debats que estan tenint sobre el futur del litoral (recorda el temporal *Glòria*, "pastanaga o garrotada"). Planteja la necessitat d'involucrar la UE en un protocol de gestió integrada del litoral a nivell de tota la Mediterrània (estudis de viabilitat, instruments jurídics, catàleg de llocs a gestionar)

Josep M Mallarach, membre del *Internacional Union For Conservation of Nature and Natural Resources*, Comissió Mundial d'Àrees Protegides.

Professor de la UdG.

Exposa el context d'amenaçes de la Costa Brava i assenyala que els 3 països més "turistitzats" d'Europa son Itàlia, França i Espanya, i que dins d'Espanya la comunitat més turística és Catalunya. El fet que la meitat de la població visqui en el litoral ha fet que el 50% del nostre territori estigui artificialitzat, el 70% si traiem el Delta de l'Ebre i el Cap de Creus. Esmenta el treball de Carolina Martí i Josep Pintó sobre la transformació dels paisatges i el model de gestió de les platges.

Sobre el litoral destaca que està ocupat en un 82% per habitatge turístic, 83% per càmpings, 80% d'hotels, ports esportius, amarradors, durant més de 60 anys s'ha destruït el 80% dels hàbitats costaners. Les platges sorrenques reculen 1m/any si no hi ha erosió, i amb erosió 1,7m/any segons estudis de la UPC, i al bloqueig de sediments pels nombrosos embassaments s'hi suma la artificialització dels ports, els dics i les tempestes, si la platja és natural es recupera aviat, si ha estat ocupada per passeigs, ports, càmpings no, i s'estan destruint el 80% dels ecosistemes dunars, mentre es recuperen les platges destruint les comunitats bentòniques del litoral. Es té molt poc en compte la problemàtica del Canvi Climàtic: la reducció de la disponibilitat hídrica, l'augment de les tempestes marítimes i terrestres, l'augment de sequeres prolongades, el risc d'incendis forestals.

La Costa Brava ha estat estudiada als anys 30, el 75-76 amb una bona declaració el 1976, Canals i Toldrà ja van avaluar el cost modest per protegir-la i al 2000 en Xavier Basora en va fer una avaluació de 68 M€ que actualment serien uns 100M€, això tenint en compte que la taxa turística recapta 278M€ és assolible i també es podria pensar en un 1% de les transaccions immobiliàries.

Miquel Rafa, director de la Fundació Territori i Medi Ambient de la Fundació Catalunya-La Pedrera (abans Fundació Caixa de Catalunya). Aquesta Fundació gestiona 27 espais dins la Xarxa Espais Natura en propietat. Exposa com amb un fons propi de 10M€ de l'obra social van ser adquirits 8.000 Ha per protegir i gestionar espais de gran vàlua ecològica i paisatgística, fins la crisi de 2008, i tot i essent una fundació privada tenen un caràcter independent i funcionen com organisme públic amb voluntat de servei i molt compromesos. Remarca la importància de involucrar la població en la gestió i que no cal que tot sigui de fons públics. Assenyala l'interès d'un estudi conjunt de Catalunya, Balears, França i Itàlia i de fer una Fundació conjunta amb pressupost europeu dels 1.000M€ de restauració comunitaris, utilitzant el model públic-privat.

Agustí Serra, secretari d'Hàbitat urbà i Territori de la Generalitat de Catalunya. Comença assenyalant les limitacions de la Generalitat sobre el litoral i les platges per la Llei de Costes i l'insuficient traspàs de competències a Catalunya. Venim de polítiques urbanístiques dolentes d'un urbanisme d'expansió. 1.500 urbanitzacions al litoral. Però considera que la societat no n'és aliena per la poca participació en els processos d'exposició i aprovació dels plans. El 2015 la Generalitat revisa el model urbanístic i elabora una nova llei d'Urbanisme. Actualment hi ha una aprovació provisional del Pla Director del Litoral de Girona que es preveu aprovar definitivament abans de finals d'any, aquest pla contempla no només aturar sinó també esborrar sòls, desclassificant-los i revertir atemptats paisatgístics, recuperar punts crítics i també desenvolupar el Conservatori del Litoral per adquirir sòls i gestionar-los tenint en compte no els límits artificials municipals sinó les unitats de paisatge.

Marta Subirà, secretaria de Medi Ambient i Sostenibilitat de la Generalitat de Catalunya.

Els fets negatius de l'any 2020 a Catalunya no haurien d'enfosquir que enguany s'han aprovat dues estructures d'Estat llargament demanades:

l'Agència de Natura i el Conservatori del Litoral . Parla d'un estudi de la UPC que avalua els serveis ecosistèmics en 2.700M€.

Jordi Colomí, alcalde de Torroella de Montgrí

Exposa tot el procés de recuperació de la Pletera, des dels plans urbanístics de 1983, 2002. El pas dels 15-16 km de costa i 65.000Km2 on tot era urbanitzable en un continu des de la desembocadura del Daró fins a cala Montgó, amb un creixement previst pel municipi de 150.000 habitants i urbanitzant no només el litoral sinó també 3km terra endins i també tota la muntanya. D'això han passat a un municipi consolidat de uns 15.000 habitants on només es pot urbanitzar a 500m i s'ha recuperat tota la zona de gran valor ecològic de la Gola del Ter i la gran aparició de fauna salvatge des del temporal Glòria que s'ha mantingut. Aquests espais són molt valorats actualment per la població i forasters que van a passejar per contemplar les aus migratòries o altres espècies recuperades. Important no només tenir en compte la primera línia del litoral sinó també les segones línies i la importància de l'agricultura en la zona fèrtil de la desembocadura del Ter.

Rosa Ma Fruquell, geògrafa de la UdG, experta en turisme sostenible.

El litoral i l'alta muntanya son espais molt fràgils pels que cal vetllar i alhora son recursos essencials per desenvolupar activitats no només de turisme. Cal tenir en compte 3 funcions: 1) ecològica, ambiental i paisatgística, 2) l'activitat econòmica i social, no son espais congelats sinó que han de servir per activar el territori, generar riquesa, promoció i recreació per l'ús públic amb l'esbargiment a la natura i renunciant al turisme per la natura, 3) Protecció, seguretat i salut, sobre tot en la situació actual pel canvi climàtic. El turisme demanda paisatge, confort, seguretat i salut. Preocupa l'augment del 15,4% de les embarcacions i dels iots de gran eslora que a més destrueixen les praderies de posidònia de gran valor ecològic. Aquest estiu en 1h s'han comptat fins a 128 embarcacions a Cala Montjoi. També preocupa la pseudo-privatització del sòl apropiant-se de la natura i el paisatge i de l'espai públic. Per definir quin tipus de gestió s'ha de fer cal tenir en compte que un 80% dels espais protegits son de propietat privada i que la propietat en la majoria dels casos està molt fragmentada. Parla de l'experiència del Pla de Tudela al Cap de Creus amb una particular geologia i paisatge, des del 1998 inclòs dins del Parc Natural del Cap de Creus. Del 1962 a 2004 estigué ocupat pel complex turístic de vacances del Club Méditerranée, el cost de l'enderroc va ser de 7M€. Al Parc Natural del Montgrí, les Illes Medes i el Baix Ter les taxes de submarinisme amb 5,30€/immersió financen el 35% del pressupost del parc. També exposa l'experiència de l'eco-taxa de les Illes Balears on una part era per la rehabilitació d'espais degradats, sòls agrícoles. Però aquesta taxa és suportada pel turisme reglat, no pel 75% de les Zones residències i aquí també s'hauria d'establir una taxa. Altres idees pel pressupost del CL serien les matriculacions d'embarcacions, a Anglaterra els parcs naturals son patrocinats pel turisme.

Marc Vilahur, ambientòleg, de la Fundació Emys i de la Xarxa de Conservació de la Natura. El model de creixement ha disgregat espais i els canvis generen pors, però cal una gestió amb perspectiva integral a llarg termini i amb el suport

de la societat civil organitzada, les entitats del Tercer Sector i la Generalitat. Avançar cap a un model de país molt participat amb tots els actors econòmics i socials, amb plataformes i polítics per canviar consciències. També son molt importants davant de l'atomització actual, les polítiques transversals. Identificar espais a conservar, adquirir i després gestionar, si després no hi ha gestió no avancem. Cal no tornar al debat sobre Pals, seria tornar enrere, Pals s'ha de protegir. Cal aturar d'una vegada la ressaca de consum urbanístic. El desenvolupament econòmic actual està al límit i amb estrès. Calen objectius a llarg termini.

Fila Zero polítics. Malauradament la majoria s'ha excusat per les circumstàncies concretes del dia (inhabilitació del president Torra, pandèmia ...) **David Cid** parlamentari del grup de Catalunya en Comú Podem. Dona idees pel finançament del CL, l'impost de CO2 de vehicles, impost a creuers, vaixells, a grans empreses contaminants, impost turístic... impostos per compensar les externalitats del turisme.

Josep Ma Aguirre professor de dret administratiu de la UdG, ha participat en la redacció de la Llei 8/2020 de protecció i ordenació del litoral que preveu la creació d'aquest ens que ha de permetre adquirir i recuperar litoral. Cal tenir en compte el canvi climàtic i revertir construccions i activitats litorals que seran inviables. Aprendre a fer les coses de manera diferent, gravar vols, gravar creuers, no només comptar amb recursos públics també amb privats per ex. mercat assegurador en temps d'emergència climàtica.

Ramon Gascons, regidor d'Urbanisme de Tossa de Mar. El turisme si li agrada i es troba a gust paga. La importància de recuperar els cascs urbans dels municipis, rehabilitar cases al centre del poble i donar-hi vida tot l'any, desviar la mirada a la perifèria i adaptar el poble a les exigències del canvi climàtic per ex. amb l'eficiència energètica, a Tossa de tots els habitatges que hi ha només 2 tenen el certificat d'eficiència.

Puri Canals. Dimensió de la gestió incloent tothom, alcaldes, pagesos, caçadors, veïns, hotelers... . La importància d'arrelar la gent del territori. El Consell Científic de el CL francès és molt heterogeni i hi ha una molt positiva interacció. El *Conservatoire* no només és del litoral sinó també lacustre i engloba els àmbits jurídics, tècnics i de governança.

Josep Farré "l'educació fa tenir bona lletra", la importància de les polítiques transversals i de l'ensenyament a les escoles dels municipis litorals, el que es coneix s'estima i valora.

Eduard de Ribot Des de fa 40 anys l'Institut Català del Sòl ha comprat sòl per a la indústria i altres activitats, ara cal que el compri per a protegir-lo. Veure Disposicions Addicionals de la Llei.

Universitat de Girona valora molt positivament la mobilització i pressió de entitats com SOSCB i reivindica l'acadèmia i el coneixement.

Val a dir que la majoria de ponents han parlat de la gran feina que es feia des de SOS Costa Brava.

Per últim: S'anuncia que Pilar Sampietro el diumenge en l'espai "Mediterráneo" de Radio-3 parlarà del Conservatori del Litoral